

vulkancic.vulkani.rs   
office@vulkani.rs

Назив оригинала:  
Robert Lewis Stevenson  
TREASURE ISLAND  
(1883)

Овај роман део је светског јавног књижевног добра.  
Copyright © 2021 за ово издање Вулкан издаваштво

ISBN 978-86-10-03635-0



Ова књига штампана је на природном рециклираном папиру од дрвећа које расте у одрживим шумама. Процес производње у потпуности је у складу са свим важећим прописима Министарства животне средине и просторног планирања Републике Србије.

КЛАСИЦИ СВЕТСКЕ КЊИЖЕВНОСТИ ЗА ДЕЦУ

РОБЕРТ ЛУИС  
СТИВЕНСОН

# ОСТРВО С БЛАГОМ

Превео Михаило Ђорђевић

 **Вулканчић**

Београд, 2021.



# ПРВИ ДЕО

Стари гусар



## ПРВА ГЛАВА

### Стари морски вук у крчми „Адмирал Бенбоу“

Пошто су ме властелин Трелони, доктор Ливзи и остала господа замолили да напишем све појединости о Острву с благом, ја узимам перо лета господњег 17... и, прећуткујући само његов географски положај зато што на њему има још неподигнутог блага, враћам се у доба кад је мој отац држао крчму „Адмирал Бенбоу“ и кад се стари мрки морнар с ожиљком од ударца сабљом први пут настанио под нашим кровом.

Сећам се, као да је јуче било, како је, тромо се гегајући, прилазио вратима крчме, док је носач за њим возио његов ручни сандук у колицима. Био је то висок, снажан човек загаситомрке боје коже; катрањава плетеница падала је преко рамена његовог умазаног плавог капута; руке су му биле храпаве, пуне ожиљака, с црним, поломљеним ноктима, а на једном образу имао је ожиљак од ударца

сабљом, прљава модар. Сећам се како је разгледао увалу и притом звиждукао за свој рачун, па онда ударио у ону стару морнарску песму коју је доцније тако често певао:

„Петнаест морнара на ковчегу мртвог,  
Петнаест морнара, петнаест бећара,  
Јо-хо-хо! Дед’ капљицу рума!“

Певао је високим и дрхтавим старачким гласом који се, изгледа, раштимовао и напукао крај лађарског алата. Затим је лупнуо у врата једним патрљком од штапа, који је носио у руци и, кад се мој отац појавио, осорно је поручио чашу рума. Кад ју је добио, стао је лагано пијуцкати, као човек који се разуме у пићу, испитивати укус, непрестано гледајући око себе на стене и навише у нашу фирму.

– Згодна је ово увала – рече он најзад – а крчмица је на пријатном месту. Имаш ли пуно гостију, прико?

Отац му рече да има, нажалост, врло мало гостију.

– Е па, добро – рече он – ово је гнездо таман за мене. Хеј, ти пријашко – довикну човеку који је гурао колица – дај овамо тај сандук, па га изнеси горе. Остаћу овде малчице – настави он. – Ја сам прост човек: рума и сланине с јајима, то ти ја тражим, и ено ону тамо главицу, да посматрам лађе по пучини. Како ћете ме звати? Можете ме звати „капетане“. Ха, знам шта мислиш – ево ти на! – и на то баци три-четири златника на праг. – Рећи ћеш ми кад будем то стуцао – рече гледајући осорно као какав заповедник.



И заиста, ма како да му је одело било похабано и ма како грубо говорио, он никако није изгледао као обичан морнар који броди уз катарку, већ пре као поткапетан или власник брода, навикнут да га слушају или да бије. Човек који је дошао с колицима рече нам да је тога јутра сишао с поштанских кола пред гостионицом „Краљ Џорџ“, а да се распитивао за крчме дуж обале, па ваљда, пошто је чуо да се о нашој добро говори и да је описују као тиху, изабрао ју је за своје пребивалиште. И то је било све што смо могли сазнати о своме госту.

Био је то по природи врло ћутљив човек. Поваздан је обигравао увалу или је стајао на стени с једним месинганим догледом; читаве вечери проводио је у једном углу гостинске собе, крај ватре, и пио врло јак рум с водом. Махом није одговарао кад би му се ко обратио, само би погледао навише нагло и сурово, па би дунуо кроз нос, као рог за маглу, те ми, и људи који су к нама долазили, брзо свикосмо да га остављамо на миру. Сваког дана кад би се вратио из шетње, питао је да ли је путем прошао какав поморац. Испрва смо мислили да он то пита зато што је жељан друштва свога позива, али после почесмо увиђати да он жели да их избегне. Кад би какав морнар одсео у крчми „Адмирал Бенбоу“ (што су они понекад чинили пловећи дуж обале за Бристол), он би га гледао кроз завесу на вратима, па би тек после ушао у собу, и тада је увек био ћутљив као миш. Бар за мене у тој ствари није било никакве тајне, јер сам ја на неки начин делио с њим његова страховања. Једном ме је он био позвао

на страну и обећао ми четири пенија у сребру сваког првог у месецу само ако будем хтео добро да отворим очи и да вребам једног поморца с једног ногом, па да га известим чим се он појави. Истина, често кад би дошао први у месецу, и кад бих му ја затражио своју плату, он би само дунуо кроз нос и погледао ме попреко; али не би прошла ни недеља дана, а он би се предомислио, донео би ми моја четири пенија и поновио ми своју заповест да вребам „поморца с једном ногом“.

Није скоро ни потребно да вам причам како ме је тај човек прогонио и у сну. У бурне ноћи, кад би ветар тресао целу кућу, а таласи грували о стену дуж увале, ја бих га виђао у хиљадама разних облика и са хиљадом ђаволских израза. Час би му нога била одсечена у колену, час у куку; час би опет био неко чудовиште које је имало само једну ногу на средини тела. Најтежа би ми мора била кад бих га видео како скаче, трчи и гони ме преко живица и јаркова. И уопште, ја сам доста скупо плаћао та своја четири пенија месечно, мучен тим ужасним маштаријама.

Али, мада сам страховао при помисли на поморца с једном ногом, од самога капетана бојао сам се много мање него ико други ко га је познавао. Било је вечери кад би он повукао мало више рума с водом него што је његова глава могла поднети, и тада би седео и певао своје грешне, старе, дивље морнарске песме, не осврћући се ни на кога. Понекад би опет поручивао пиће за свакога и приморавао цело друштво, које је дрхтало од страха, да слуша његове приче, или да у хору прихвата

рефрене његових песама. Често сам слушао како се сва кућа тресе од „Јохо-хо, дед’ капљицу рума!“ и гледао како сви суседи певају што боље могу, обузети смртним страхом, како надвикују један другог да би избегли његове замерке; јер је он у таквим тренуцима био најсвирепији друг што се може замислити: час би треснуо руком о сто да сви унаоколо умукну, час би се разјарио до бесомучности због каквог питања, а час опет зато што га нико ништа не пита, јер је то, по његовом мишљењу, значило да друштво не слуша довољно пажљиво његову причу. И не би никоме допустио да оде из крчме, све док сам не би задремао од пића и отетурао се у кревет.

Те његове приче биле су оно што је највише плашило људе. Страшне су то приче биле: о вешању, о ходању везаних очију по дасци истуреној с лађе над морем, о бурама на мору, о свирепим злочинима на пучини. Судаћи по његовом сопственом причању, он је морао провести живот међу неколицином најгрешнијих људи које је Бог икад послао да лутају морем; а језик којим је причао те приче запрепашћивао је наше сељаке скоро исто толико колико и злочинства која је описивао. Мој отац је увек говорио да ће крчма пропасти, јер ће људи брзо престати да долазе овамо где их тај човек тиранише и угњетава, после чега одлазе у постељу најезени; али ја мислим да нам је његово бављење било у ствари добродошло. Људи су се плашили док су били у крчми, али кад су доцније мислили о тој ствари, она им се прилично и допадала. Било је то дивно узбуђење у тихом сеоском животу, па

је чак постојала и једна група младих људи који су се правили да му се диве, називали га „правим морским вуком“, „правом саламуром“ и сличним називима, и говорили да је баш таква врста људи учинила да Енглеска постане моћна поморска држава.

На неки начин он је заиста обећавао да ће нас упропастити: недеље и месеци су пролазили, тако да је сав онај његов новац био одавно утрошен, а мој отац се још никако није смео усудити да одлучно затражи још. Чим би проговорио о томе, капетан би дунуо кроз нос тако јако, рекао би човек рикнуо је, и буљио је попреко у мог сиротог оца, све док овај не би изашао из собе. Виђао сам га како после таквог наседања крши руке од очајања и уверен сам да су бриге и страх у којима је живео морали знатно убрзати његову прерану и несрећну смрт.

Докле код је био код нас, капетан није нимало мењао своје одело, сем што је једном купио једне чарапе од неког торбара. Кад је једна од кићанки на његовом шеширу била спала, он је није дирао, иако му је веома сметала кад је дувало. Сећам се како му је изгледао капут, који је он сам крпио горе у својој соби, и који је напослетку био сав у закрпама. Никад није писао нити добијао писма, и никад није говорио ни са ким до са суседима, па и са њима већином кад је био пијан од рума. Нико од нас није видео отворен његов велики морнарски сандук.

Само му се једном неко успротивио, и то пред крај, кад је мој сироти отац већ увелико био подлегао болести која га је однела. Доктор Ливзи дође касно једног поподнева

да види свога пацијента, прихвати понуду моје мајке да нешто поједе, па пређе у гостинску собу да попуши једну лулу, док му се доведе коњ из сеоцета, јер у крчми „Адмирал Бенбоу“ није било штале. Ја сам ушао за њим и сећам се добро још и данас како сам запазио супротност између уредног и отреситог доктора са напудрованом периком белом као снег, црним, светлим очима и љубазним понашањем и наших неотесаних сељака, а нарочито нашег прљавог, тромог, буљавог, одрпаног гусара, који је седео већ трештен пијан, с рукама на столу. Одједанпут он – капетан – поче певушити своју омиљену песму:

„Петнаест морнара на ковчегу мртвог,  
Петнаест морнара, петнаест бећара,  
Јо-хо-хо, дед’ капљицу рума!  
Рум и Хроми Даба,  
Његов црни баба,  
Однели остале.  
Јо-хо-хо, дед’ капљицу рума!“

Ја сам испрва замишљао да је „ковчег мртвог“ у ствари онај велики ковчег горе у соби с лица, и та се мисао у мојим ноћним морама мешала с мишљу о поморцу с једном ногом. Али у то доба ми смо већ били престали да обраћамо и најмању пажњу на његову песму; те вечери она је била нова само за доктора Ливзија, а на њега, како опазих, она не учини пријатан утисак, јер он за часак погледа сасвим љутито, пре него што продужи свој

разговор с чича Тејлором, баштованом, о неком новом начину лечења реуматизма. За то време капетана је постепено оживљавала његова музика, и он најзад пљесну руком по столу испред себе, тако да смо сви знали да то значи: „Мир!“ Гласови одједном умукнуше, сви, осим гласа доктора Ливзија. Он је продужио да говори као и пре, јасно и љубазно, увлачећи дим из своје луле између сваке две-три речи. Капетан за часак погледа у њега својим избуљеним очима, поново пљесну руком, избуљи се још упорније и најзад дрекну уз гадну псовку:

– Мир, тамо између палуба!

– Јесте ли се то мени обратили, господине? – упита доктор; а кад му грубијан уз још једну псовку рече да јесте, доктор додаде: – Ја имам да Вам кажем само једну ствар, господине, а то је да ако продужите пити рум, свет ће се брзо отрести једне прљаве пропалице!

Ужасан бес обузе старога капетана. Он скочи на ноге, извуче и отвори свој велики морнарски нож и, љуљајући га на длану, припрети доктору да ће га приковати уза зид.

Доктор се ни за длаку не помаче. Он му је говорио као и пре, преко рамена, истим гласом, прилично високим, тако да је цела соба могла чути, али потпуно мирним и сигурним:

– Ако овога часа не оставите тај нож у цеп, ја Вам дам часну реч да ћете бити обешени идућег заседања суда.

После тога настаде битка очима између њих, али капетан у њој брзо подлеже, увуче оружје и поново седе, режећи као премлаћен пас.

– А сад, господине – продужи доктор – пошто знам да у моме дистрикту\* постоји такав грубијан, можете рачунати да ћу Вас ја и дан и ноћ имати на оку. Ја нисам само доктор већ и судија, па ако само чујем макар и једну речицу жалбе на Вас, макар само због непристојности као што су биле ове вечерас, предузећу успешне мере да Вас отерам одавде. Засад нека то буде доста.

Ускоро затим доведоше докторова коња пред врата, и он одјаха. Али капетан остаде миран те вечери и још дуго после ње.

---

\* Дистрикт – округ. (Прим. прев.)

## ДРУГА ГЛАВА

### Црни пас се појављује и ишчезава

Није прошло много времена иза тога, кад се догоди први од тајанствених догађаја који су нас најзад ослободили капетана, али, као што ћете видети, не и од његових ствари. Била је врашки хладна зима с дугим, јаким мразевима и бесним олујинама, па је одмах било јасно да има мало вероватноће да ће мој сироти отац дочекати пролеће. Он је из дана у дан венуо, а моја мајка и ја имали смо сву крчму на врату и сувише посла да бисмо могли поклањати много пажње нашем непријатном госту.

Било је јануарско јутро, оштро, мразовито јутро – увала је била сва сива од иња, а ситни таласићи су благо запљускивали камење; сунце, још ниско, додиривало је врхове брегова и блистало само далеко на пучини. Капетан је био устао раније него обично и кренуо доле на жало с ножем, који се њихао под широким скутовима његовог плавог капута, са месинганим догледом



под пазухом и шеширом забаченим уназад. Сећам се како му је дах заостајао и вукао се за његовим трагом као дим док је он одмицао, а последњи звук који чух од њега, док је залазио за велику стену, било је неко гласно, љутито гроктање, као да у мислима још јуриша на доктора Ливзија.

Елем, мајка је била горе код оца, а ја сам постављао сто за доручак док се капетан не врати, кад се отворише врата од гостинске собе и у собу уђе неки човек кога моје очи дотле нису биле виделе. Био је то блед, подбуо створ, који није имао два прста на левој руци и, мада је носио нож о бедру, није много личио на борца. Ја сам стално вребао на морнаре с једном ногом или са две, и сећам се да ме је овај довео у забуну. Није изгледао као морнар, а ипак је некако мирисао на море.

Упитах га чиме га могу услужити и он рече да ће узети рума, али кад ја пођох напоље да га донесем, он седе на један сто и даде ми знак да му приђем ближе. Ја застадох са сервијетом у руци.

– Ходи овамо, синак – рече он – ходи овамо, ближе.

Ја крочих корак ближе.

– Је ли ово сто за мога пријатеља Била? – упита он с неким подругљивим погледом.

Ја му рекох да не познајем његовог пријатеља Била и да је тај сто за једно лице које станује у кући и које ми зовемо капетаном.

– Добро – рече он – мој пријатељ сасвим вероватно назива себе капетаном. Он има ожиљак на једном образу

и врло се љубазно понаша, нарочито кад је пијан. Уме то мој пријатељ Бил дивно да изводи! Рецимо, доказа ради да ваш капетан има ожиљак на једном образу – и, ако баш хоћете, рецимо да је то десни образ, Ето, ја сам рекао. А сад, је ли мој пријатељ Бил у овој кући?

Ја му рекох да је напољу у шетњи.

– Где, синко? На коју је страну отишао?

А кад му ја показах стену и рекох да ће се капетан, вероватно, вратити, и кад ће се вратити, и кад одговорих на нека његова друга питања, он рече: – Ах, ово ће моме пријатељу Билу пријати као рум.

Док је изговарао те речи, израз његовог лица није био нимало пријатан, а ја сам имао своје сопствене разлоге да верујем да се странац вара, чак претпостављајући да он и мисли оно што говори. Али то није моја ствар, помислих, а осим тога тешко је било знати шта да се ради. Странац се непрестано вртео око врата, извирујући иза угла, као мачка кад вреба миша. Једном ја изађох напоље на пут, али ме он одмах позва натраг, па како ја по његовом мишљењу не послушах довољно брзо, на његовом подбулом лицу догоди се ужасна промена и он ми нареди да одмах уђем, уз једну псовку од које ја поскочих. Чим сам се вратио натраг, он опет доби свој ранији изглед, пола умиљат а пола подсмешљив, потапша ме по рамену, рече ми да сам добар дечко и да ме је истински заволео.

– И ја имам једног сина – рече он – тако налик на тебе, као што капља личи на капљу, и он је сав понос мога срца. Али за дечаке је главна ствар дисциплина, синак

– дисциплина! А ето, само да си ти бродио с Билом, не би мајци чекао да ти се нешто двапут каже – не би богме, не. То није никако ишло код Била, бог му добро дао, ни код оних који су пловили под његовом командом. Него ено, оно је без сумње мој пријатељ Бил са својим дурбином под пазухом, бог му свако добро дао, да, заиста је он. Само, ти и ја ћемо се вратити у гостинску собу и склонити се иза врата. Приредићемо Билу мало изненађење – бог му добро дао, да опет кажем.

Говорећи то, странац полако узмаче са мном заједно у гостинску собу и ћушну ме иза себе у кут, тако да су нас обојицу сакривала отворена врата. Ја сам се осећао врло нелагодно и био сам забринут, као што можете и замислити, а мој страх само још порасте кад видех да се и сам странац плаши. Он ослободи држак свог великог ножа, олабави сечиво у канијама и за све време док смо чекали, изгледало је да гута нешто као да му је, како се каже, „застала кнедла у грлу“.

Најзад капетан ступи у собу, залупи врата за собом, не гледајући ни лево ни десно, и пође право преко собе до места где га је доручак чекао.

– Биле! – проговори странац трудећи се, како ми се учини, да му глас буде смео и јак.

Капетан се брзо окрете налево и стаде према нама. Сва мрка боја била му је ишчезла с лица, па му је чак и нос био модар: изгледао је као човек који је угледао авет, или нечастивога, или нешто још горе, ако ишта може

бити горе; и на часну реч, мени га дође жао кад видех како је у тренутку постао слаб и немоћан.

– Но, Биле, ваљда ме познајеш; познајеш ваљда свог старог друга, Биле – рече странац.

Капетан зину забезекнуто.

– Црни Пас! – изусти он.

– А ко би други био? – одврати први, постајући нешто слободнији. – Црни Пас, онакав какав је увек био, дошао је да обиђе свог старог друга Била у крчми „Адмирал Бенбоу“. Ах, Биле, Биле! Ми смо се нагледали свакаквих чуда откако сам ја изгубио ове две канџе – и диже своју осакаћену руку.

– Ама слушај ти – рече капетан – притерао си ме у ћорсокак, нема друге, ту сам. Но, добро, говори! Шта хоћеш?

– Е то је баш налик на тебе, Биле – одговори Црни Пас. – Та ти ваља, Биле. Затражићу чашицу рума од овог дечка, кога сам толико заволео, па ћемо сести ту, ако је по вољи, и разговараћемо отворено, као стари другови.

Кад се ја вратих с румом, они су већ седели један с једне, а други с друге стране стола. Црни Пас одмах до врата и поребарке, тако да је једним оком гледао у свога друга, а другим на одступницу.

Он ми нареди да изађем и да оставим врата широм отворена.

– Нема код мене прислушкивања кроз кључаоницу, синак – рече он, те их ја оставих саме и повукох се у келнерај.